

XƏBƏR

Dünya Yazarlarının 53-cü Belqrad Görüşünə getməyimlə bağlı müjdəni alandan, iştirakla bağlı məsələlər dəqiqləşəndən sonra təbii ki, papağı günə yandırmaq olmazdı, gerek keyli hazırlaşaydım. Düzü, bu mötəbər tədbirin ötən illərdə necə keçirilməsi ilə bağlı məlumatlar mənim üçün ən gərəklı informasiyalar idi və öncəki illərdə Anar, Səlim Babullaoglu və Elxan Zalı bu görüşdə iştirak etməsi ilə bağlı məlumatlıyım. Ona görə də bilmədiklərimi Səlim müəlliməndən soruşdum, bundan sonra, düzü, digər işləri görmək asanlaşdı. Serb ədəbiyyatının tanınan imzalarının bir çoxunun yaradıcılığına 2 il əvvəl "Kitabçı" jurnalının Serbiyaya həsr edilmiş xüsusi nömrəsindən bələd idim, eyni zamanda, marağında olan serb müəlliflərinin əsərlərini oxumuşdum. Bu cür görüşlər ölkələr arasındakı mədəni əlaqələrin gücləndirilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətli dir.

HAZIRLIQ

Serbiyadan dəvət məktubunu alandan sonra isə beynəlxalq görüşün təşkilat komitəsinin üzvü, xanım Nina Smic ilə məktublaşır və vaxtaşırı əlaqədar tədbirlərlə bağlı fikirlərimizi bölüşürdük. Bakıda olarkən Nina xanım mənədən şəirlərimi, haqqımda məlumatı və şəklimi istədi, mən artıq Serbiyaya gedəndə şəirlər xüsusi nəşrdə işıq üzü görmüşdü. Şeirlərdən bəziləri isə sonra çap olunacaq xüsusi antologiyaya daxil ediləcək.

Serbiyadakı tədbirdə iştirak edəcəyimlə bağlı Bədii Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzi tərəfindən Azərbaycanın Serbiyadakı səfirliyinə də məlumat verilmişdi və orda olduğum müddətdə ölkəmizin diplomatik təmsilçilərinin dəstəyini daim hiss etdim. Hansı məsələdə mənə nə kömək oldusa, səfirliyimizin əməkdaşları əllərindən gələni əsirgəmədilər...

YAĞIŞ

Serbiya məni amansız yağışı ilə qarşıladı. Belqradın Nikola Tesla hava limanında enəndə elə yüklərin qəbul olunduğu yerin quruluşundan anladım ki, sadə və maraqlı, qeyri-adi bir ölkəyə qədəm basmışam. Hotele çatana qədərse yol boyu şəhərin yaşıllığına baxıb heyran qaldım...

TƏDBİRİN GÜNDƏLİYİ

Belqradın xəritəsinə baxıb Serbiya Yazıçılar Birliyinin yerləşdiyi binanı axtarındə məlum oldu ki, bura qaldığım "Sunrise apartment" hoteli ilə 20 metr məsafədə yerləşir. İlk gün (19 sentyabr) dünyanın müxtəlif ölkələrindən təşrif buyuran qonaqlarla görüşdüm, təşkilatçılardan tədbirin proqramını alanda məlum oldu ki, bəs deyincə dəyirmi masalar, müzakirələr, kitab təqdimatları olacaq: Çingiz xana həsr edilən kitabın təqdimatı, Kosovoyla bağlı tədbir, İvo Andriçin məzarının ziyarət olunması, parlamentin binasında rəsmi açılış mərasimi və s. Eyni zamanda öyrəndim ki, şairlər sentyabrın 21-22-si Pojeqa, Zlatibor, Çuşetina, Kladova, Çortanoviç və s. şəhərlərə ezam ediləcəklər.

19 SENTYABR

Serbiya Yazıçılar Birliyinin binasında ən çox diqqətimi çəkən qədimlik oldu. Yazıçılara aid otaqların sayı o qədər də çox deyil və aydın məlum olur ki, işçi sayı məhduddur. Bu möhtəşəm tədbirsə Serbiya Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə keçirilir. İlk gün bəzi ölkələrdən qonaqların gəlməməsi təşkilatçılarda həyəcan yaratsa da, saatlar keçdikcə qonaqlar görünür və maraqlı tədbirlərdə müxtəlif ölkələrin təmsilçiləri ilə tanış olurdum.

RADOMİR ANDRIÇ

Tədbirin ilk günü Serbiya Yazıçılar Birliyinin sədri Radomir Andriç özünəməxsus şəkildə məni təqdim edəndən sonra Xalq yazıçısı Anarı və şair Səlim Babullaogluu soruşdu və onlar haqqında danışdı, ötən illərdə keçirilən tədbirlərdəki iştiraklarından bəhs etdi. Ümumiyyətlə, Azərbaycan-Serbiya ədəbi əlaqələrindən, Azərbaycanın Serbiyadakı səfirliyinin fəaliyyətindən və qarşılıqlı münasibətlərin davam etdirilməsi üçün hər iki ölkənin maraqlarından bəhs etdi. Sədrin Azərbaycandan bu qədər danışması kənardan da diqqət çəkirdi...

Həmin gün tədbirlərdən sonra Ra-

domir Andriç məni gəzintiye dəvət etdi, bir neçə maraqlı yer və bir heykəl göstərdi, ölkələrimiz, ümumən ədəbiyyat haqqında başqa məsələlərdən də danışdıq və ziyafət olacaq restorana gələndə də sədr məni yanından uzaqlaşmağa qoymadı. Gün boyu şəklləri çəkən yaxınlaşanda isə şlyapasını başına qoydu və maraqlı bir şəkil alındı...

RƏSMİ AÇILIŞ

Rəsmi açılış Serbiya parlamentinin binasında keçirildi. Tədbirdə Serbiya Mədəniyyət Nazirliyinin vəzifəli şəxsləri və Radomir Andriç çıxış etdi. "Sülhü bərqərar edən simvollar axtarışında" adlı bu nitqi sonradan həmin mətni əldə etdim deyə oxuculara təqdim edirəm:

"Bayram əhval-ruhiyyəsində qaldırdığımız problemlər və onların həlli üçün yaradıcı fikir mübadiləsi edəcəyimiz növbəti görüşümüzə sizi ən səmimi duyğularımla salamlayıram! Heç şübhə yoxdur ki, Serb-Belqrad mədəni tarixində bu kimi ənənəvi hadisələr olduqca yüksək qiymətləndirilir, çünki bu tədbirlər tükenmək bilməyən insan ideallarının gerçəkləşdirilməsi üçün lazım olan yaradıcı enerjini qidalandırır və bizə

Qoç"un əbədi axtarışında olan şairlər olaraq dəyərləndirib, arqonavtların müasirləri hesab etsək, heç də yanlışmırıq. Bəs bu gün Belqrada toplaşmaq məqsədimizi bilərək sizə niyə bu cür müraciət etməliyik?

Əfsanələrin tarixi və onların bugünlə əlaqələrini araşdırırlar arasında daha dərinlərə aparən belə əfsanələrdəki toponimlərə xüsusi önəm verənlər var. Arqonavtların izini sürən bu araşdırmaçılar onların Danube deltası boyu uzun sürən səyahətləri zamanı delta sahillərində məskunlaşdıqları yerləri öyrəniblər. Bu zaman iki hardasa eyni böyük-lükdə nəhəng çayın birləşdiyi yerdə yüzillər əvvəl qərribə nəhəng bir çıxıntının olduğunu qeyd ediblər. Bu çıxıntı sanki uzaqdakı dağların iki çayın birləşdiyi yərə doğru enməsi və anidən bu nöqtədə qalxması kimi idi. Onların fərziyyələrinə görə, bu məxsusi yerin adı Kale-meqdan idi, bugünkü bu möhtəşəm Belqradın əsrlər əvvəl ilk bünövrəsinin qoyulduğu yer. Bu şəhərin kökləri əfsanələrə və klassik qədim qalıntılara söykənir. Həmin dövrlərdə o, Alba Qraeka adlanırdı. Romalıların hökmranlığı dövründə sürgün edilən Ovidius bu yerlər-

Qədim ağ şəhərdə

Dünya Yazarlarının 53-cü Belqrad Görüşü

dünyada sülhü bərqərar edən simvollar axtarışında Tanrı vergisi intellektual potensialı dəyərləndirə bilmək imkanı verir. Buna isə biz yalnız qarşılıqlı anlaşma və fərqliliklərə hörmətlə yanaşma vasitəsilə poetik sərhədləri aşmaq üçün aktiv fəaliyyət göstərməklə nail ola bilərik.

Bizim bu ədəbi görüşlərimiz dünya və Serbiya ədəbiyyatı adına olduqca əhəmiyyətli hadisələrin ildönümlərinin qeyd edilməsi ilə müşayiət olunacaq. Bu il Uilyam Şekspir və Migel de Servantesin ölümündən dörd yüz il keçir və bu hər iki dəyərli ədəbin xatirəsi yad ediləcək. Eyni zamanda bu il Borisav Stankoviçin anadan olmasının 140 illiyi ilə bağlı tədbirlər keçiriləcək. Serb nəsrinin ən sadıq qələm sahiblərindən olan tanınmış Piter Koçiç ölümünün 100-cü ilində tərəffimizdən yad ediləcəkdir. Bu il ərzində Belqradın özündə və bir neçə ətraf regionlarda genişmiqyaslı ədəbi tədbirlərin təşkili nəzərdə tutulub. Dünyanın dörd bir yanından qonaqlarımız bu tədbirlərə qatılaraq müəllifi olduqları şeirləri serb auditoriyası önündə səsləndirəcəklər. Mən bir daha bütün qonaqlarımıza Serbiyada xoş günlər arzulamaq istərdim. Bununla yanaşı, Belqrad şəhər rəhbərliyinə bu tədbirə dəstək verərək, belə möhtəşəm bir zamanda rəsmi nəhəng açılış mərasiminə şərait yaratdıqları üçün minnətdarlığımı bildirirəm. Hamımıza hələ uzun illər sağlam və rifah içində bir yerə toplaşma və görüşə bilmək üçün uzun ömür arzulayıram!"

Daha sonra Serbiya Yazarlar Assosiasiyasında Beynəlxalq Əməkdaşlıq Kollegiyasının prezidenti Milovan Vitezoviç danışdı: "Fikirlərinə əksəriyyətimizin etibar etdiyimiz Aristotel bütün ədəbiyyatı poeziya kimi təsvir edir və onu lirik, epik və dramatik olmaqla üç yerə bölürdü. Elə bu səbəbdən, sadəcə, əziz şairlər! Bütün dövrlərin duyğularını sınaqdan keçirmiş bu qədim ağ şəhərə, Belqrada xoş gəlmisiniz! Sizi "Qızıl

dən keçdikdən sonra ərazi Sinqidunum adı ilə tanınmağa başladı. Bugünkü adı isə slovak mənşəli sözdür. Belqrad slovak xalqlarının Balkan yarımadasına böyük köçü zamanı qazanılmış addır. Belqrad adına rast gəlinən ilk tarixi mənbə XI əsrə aiddir. XV əsrin ortalarında Belqrad post-Kosovo Serbiyasının paytaxtı olub. Həmin dövrlərdə onun idarəçisi Avropa krallarına xas nüfuzlu ordenin - "Yaşıl Əjdaha"nın sahibi, despot Stefan Lazareviç olub. "Sevgi haqqında sözlər" əsərinin müəllifi, şair Lazareviç ədəbiyyata böyük maraq duyub. Elə o vaxtdan Belqrad serb şairlərinin paytaxtı, parlacağı şəhər hesab edilir.

Əsrlər boyu bu şəhər tarixin bütün kəprizlərinə və gəlmiş-keçmiş bütün işğalçıların kobud rəftarlarına sinə gərrib. Tarixçilər deyirlər ki, Belqrad qırx dəfədən çox yenidən inşa edilib. Ən çox da əfsanələr və şeirlərlə sağalıb, dirçəlib. Onun əvvəlki ehtişamının yenidən bərqərar olması ilə bağlı yazılan və qorunan ilk poetik nümunə 1433-cü ilə aiddir. Belə güman edilir ki, həmin dövrlərdə şairlər xalqın milli kimliyi kimi qəbul edilirdi və türklərin əsarəti altında da olsa, yaşamağa çalışan serblər bu nəğmələri əzbər bilirdi.

"Dahiya qarşı üsyanın başlanğıcı" adlı milli epik şeirlə başlayan azadlıq tarixi uğrunda fırtınalı və uzunmüddətli mübarizə aparən, sonralar isə öz azadlığını qorumaq üçün durmadan savaşıran serb xalqı azad və güclü Avropa dövlətlərindən dəstək görməyə də, ən böyük müttəfiqlərini şairlər arasından tapdı. Mən bu tarixi mübarizədə bu xalqın ən yaxın müttəfiqləri olan ədibləri xronoloji qaydada sadalamaq istərdim: Höte, Qrim, Puşkin, Hükö, Rostand, Dannunzio, Brekt... Yenə XX əsrin sonlarında Serbiya xalqı NATO-nun aqressiyasına və siyasi təzyiqlərinə düçar oldu. Aylarla davam edən bu gərgin mübarizədə Serbiya xalqı və şairləri Pinterin, Handkenin, Voynoviçin, Çomskinin və dünyanın dörd bir yanında mübariz-

liyi ilə nüfuz qazanmış yazarların simasında özünə böyük dəstək topladı. Serbiyaya, xoşniyyət, qonaqpərvər, bütün ruhu ilə səmimi insanların və sözün əsl mənasında böyük şairlərin vətəninə xoş gəlmisiniz! Ümid edirəm ki, hər addımda bu şəhərin sizi necə sevgi ilə qucaqladığını hiss edəcəksiniz!"

Rəsmi açılışdan sonra şeirlərimi serb dilinə tərcümə edən Milivoje Baçoviçlə görüşdüm, xeyli maraqlı məsələlərdən, poeziyanın fərqli məziyyətlərindən və bir tərcüməçi kimi yaradıcı prinsiplərindən danışdı.

21-22 SENTYABR

Şair və yazıçılar Yazıçılar Birliyinin heyətində toplanmışdıq və bir azdan müxtəlif istiqamətlərə yola düşəcəkdik. Xoşbəxtlikdən mənim bəxtimə Ruminiya ilə sərhəddə yerləşən Kladova şəhəri düşdü, serb şairi Adam Pusloviç, fransız şairi Florentin Palagiya və mən eyni qrupda təmsil olunacaqdıq. Bize irəlicedən dedilər etdilər ki, gözəl təbiəti olan, Dunay çayının qoynundakı bu şəhər olduqca gözəldir, ora gedərkən onlarla yonulmuş qayanın altında yerləşən tunellərdən keçəcəksiniz. 4 saat-

dan sonra isə adı çəkilən şəhərə yetişdik...

ŞEİR GECƏSİ

22 sentyabrda Adam Pusloviç, Florentin Palagiya və mənə saat 18:00-da Kladova Mədəniyyət Evinə görüş keçirildi. Tədbirin aparıcısı xanım Danjila Barac Konstantinovic qonaqları salamladıqdan sonra onlar haqda məlumat verdi və Dünya Yazarlarının 53-cü Belqrad Görüşünün önəmindən danışdı. Tədbirdə Serbiyanın milli musiqiləri səsləndirildi, məktəblilər serb dilinə tərcümə edilmiş şeirlərimizi oxudu. Həmçinin kladovalı şair Mixail Vasileviç, digər yerli ziyalılar və yerli Mədəniyyət Evinin məsul şəxsləri çıxış etdilər. Poeziya gecəsində serb şairi, akademik Adam Pusloviç Azərbaycan ədəbiyyatından danışdı, şeirlərim haqda fikirlərini bölüşdü və serb dilinə tərcümə etdiyi şeirlərimin surətini özündə saxlayaraq əlyazmalarını mənə verdi. Çıxış üçün söz mənə verildə isə Azərbaycan-Serbiya ədəbi əlaqələrindən, Nobel mükafatçısı İvo Andriçin Nizami Gəncəvi yaradıcılığı haqqındakı yazısından, Azərbaycanın Serbiyadakı səfirliyinin fəaliyyətindən, "Kitabçı" jurnalının serb ədəbiyyatına həsr edilmiş xüsusi sayından, uzun illər Azərbaycan-serb ədəbi əlaqələrinin yaranmasında xidmətləri olan şəxslərdən, görülən işlərdən, AZTM-in bu ölkəylə bağlı iki nəşrindən, müasir Azərbaycan şeirinin durumundan danışdı. Tədbirin sonunda şeirlərimiz çap olunan antologiyanı kladovalı oxucular üçün imzaladıq

Kladovada olarkən şair, eyni zamanda açıq hava altında ağaclarla dağların kombinasiyasından muzeyin sahibi Mixail Vasileviçlə tanış olduq. O, bizi iki şəxsi muzeyinə apardı. Bu barədə isə başqa bir məqalədə ətraflı yazacağam. 2 günlük Kladova səfərindən sonra isə yenidən Belqrada qayıtdıq. Nəhayət, Serbiya Yazıçılar Birliyinin binasında tədbirin bağlanış mərasimi və iştirakçıların şeirləri toplanmış antologiyanın təqdimat mərasimi keçirildi... Həmin tədbirdən sonra təşkilatçılarla, şair dostlarla sağollaşib ayrıldım.

NƏHAYƏT

Bu səfər ölkəmizin beynəlxalq müstəvidə belə bir mötəbər tədbirdə iştirakı, Bədii Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzinin təmsil olunduğu növbəti beynəlxalq görüş və ən nəhayət, təcrübə baxımından mənim özüm üçün olduqca gərəklı oldu. Şair Səlim Babullaoglu-nun təqdimatı və tövsiyyəsiylə qatıldığım bu mötəbər tədbirdə ölkəmizə və özümə dostlar qazandım, yeni ədəbi əlaqələrin bünövrəsi qoyuldu...

Fərid Hüseyn